

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

415. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 9. A 10. BŘEZNA 2005

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o podpoře družstevních společností v Evropě

KOM(2004) 18 v konečném znění

(2005/C 234/01)

Komise se dne 23. ledna 2004 rozhodla požádat Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 262 Smlouvy o ES o vypracování stanoviska k věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, pověřená pracemi k tomuto tématu, přijala stanovisko dne 14. února 2005. Zpravodajem byl pan HOFFELT.

Evropský hospodářský a sociální výbor schválil toto stanovisko na 415. plenárním zasedání ve dnech 9. a 10. března (jednání ze dne 9. března) 120 hlasy pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 „Družstevní společnost je nezávislé sdružení osob, které se dobrovolně spojily, aby naplnily své společné ekonomické, sociální a kulturní potřeby a ambice prostřednictvím demokraticky řízené organizace ve společném vlastnictví“. (!) Přestože právní definice družstevní společnosti může mít v jednotlivých členských státech různé praktické naplnění, právníci se shodují na tom, že družstevní společnosti mají povahu „intuitu personae“ (což znamená, že berou ohled na jednotlivce, pozn. př.).

1.2 Identita družstevní společnosti je posílena takovými hodnotami jako je demokracie, rovnost, spravedlnost, solidarita, otevřenost a společenská odpovědnost, ale rovněž principy dobrovolného členství, demokratického rozdělení pravomocí mezi členy družstva, ekonomické účasti členů na majetku družstva a závazků vůči celku (?).

1.3 Dále se družstevní společnost od kapitálových společností liší rovněž proměnlivostí kapitálu, který je rozdělen do podílů znějících na jméno, jež nelze převést na třetí sobu, která není členem družstevní společnosti.

1.4 Mezi občany Evropské unie je přibližně 140 000 milionů občanů členy družstevních společností. V rámci Evropské unie funguje přibližně 300 000 družstevních společností, které zaměstnávají 2,3 milionů osob.

1.5 Družstevní forma podnikání je charakteristická společným využitím kupního nebo prodejního potenciálu či pracovní síly za účelem uspokojení ekonomických potřeb členů družstevní společnosti. S touto formou podnikání se setkáme ve většině oborů podnikatelské činnosti, ale je vhodná i pro naplňování sociálních, environmentálních a kulturních cílů.

1.6 Družstevní společnosti jsou rovněž zvláště vhodné k tomu, aby se podílely na plnění cílů stanovených Lisabonskou strategií, protože se snaží uvést do souladu ekonomickou výkonnost, spolupráci a osobní rozvoj jednotlivce.

1.7 Přestože mezi družstevními společnostmi existují značné rozdíly co do velikosti a rozvoje, pro většinu je příznačná zakotvenost v místě působení. Družstevní společnosti se tak podílejí na utváření a posilování sociálně-ekonomické struktury daného regionu a rovněž na udržení společenské soudržnosti v oblastech, které se musejí vyrovnávat se zaostalostí nebo s velkou potřebou restrukturalizace (?). Místní zakotvenost však

(!) Družstevní charta přijatá v roce 1995 na kongresu Mezinárodní družstevní aliance v Manchesteru .

(?) Dtto.

(?) Stanovisko Výboru regionů ze dne 16. června 2004, CdR 97/2004 v konečném znění, zpravodajka: paní Pellinen, Úř. věstník C 318 ze dne 22. prosince 2004.

těmto společnostem v žádném případě nezabraňuje v podnikání za hranicemi Evropské unie. Družstevní společnosti se proto nezanedbatelným způsobem podílejí na mezinárodní obchodní výměně a světové hospodářské dynamice⁽⁴⁾.

1.8 V tomto ohledu jsou ostatně úloha a význam družstevních společností uznány jak na národní, tak na světové úrovni. Mezinárodní organizace práce (WTO) v této souvislosti v červnu roku 2002 přijala doporučení o podpoře družstevních společností⁽⁵⁾, kde se zdůrazňuje, že „různé formy družstevních společností podporují plnou účast na hospodářském a sociálním rozvoji celé společnosti“. Toto doporučení bylo přijato všemi 25 členskými státy EU a je předmětem ratifikačního procesu.

1.9 Na úrovni Evropské unie jsou družstevní společnosti uznána článkem 48 Smlouvy zakládající Evropské společenství⁽⁶⁾. Komise věnovala tomuto typu společností zvláštní pozornost v rámci svého oddělení pro „živnosti, malé podniky, družstevní společnosti a vzájemné organizace“. Rada nedávno přijala statut evropské družstevní společnosti a rovněž směrnici doplňující tento statut s ohledem na zapojení zaměstnanců⁽⁷⁾. Přijetí tohoto sdělení svědčí o přetrvávajícím zájmu Evropské komise o tuto formu společnosti.

1.10 Tento zájem rovněž naplňuje očekávání družstevních společností, které jsou nyní nuceny přijímat stále náročnější výzvy, protože v opačném případě hrozí zpomalení jejich rozvoje a zpochybnování smyslu jejich existence. V některých nových členských zemích EU byla totiž družstevní forma podnikání zdiskreditována bývalými režimy. Proto musí četné družstevní společnosti podnikající v prostředí neustále sílící konkurence vynaložit značné prostředky na to, aby udržely svou konkurenceschopnost a zároveň uchránily svůj charakter a identitu.

2. Hlavní linie sdělení

2.1 Jedním z významných přínosů sdělení přijatého dne 23. února 2004 je skutečnost, že Komise v něm zdůrazňuje „rostoucí význam a pozitivní úlohu družstevních společností jako prostředku pro naplnění značného počtu cílů EUR“.

⁽⁴⁾ Rezoluce č. 56/114 přijatá na 88. plenárním zasedání Valného shromáždění OSN dne 19. prosince 2001.

⁽⁵⁾ R 193. Doporučení týkající se podpory družstevních společností, přijaté na 90. zasedání Mezinárodní konference práce dne 20. června 2002.

⁽⁶⁾ Článek III-142 Evropské ústavy, probíhá ratifikace.

⁽⁷⁾ Nařízení č. 1435/2003, Úř. věstník L 207 ze dne 18. srpna 2003; směrnice č. 2003/72/ES, Úř. věstník L 207 ze dne 18. srpna 2003. Srov. stanovisko EHSV ze dne 26. května 1992 k návrhu nařízení Rady o statutu evropské družstevní společnosti a k návrhu směrnice Rady doplňující statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců, Úř. věstník C 223 ze dne 31. srpna 1992.

2.2 Dále se ve sdělení konstatuje, že potenciál družstevních společností není dostatečně využíván. Aby se tato situace vyřešila, Komise navrhuje stanovit tři hlavní principy rozvržené do série dvanácti opatření, které je třeba realizovat:

2.2.1 Podpora vyšší účasti v družstevních společnostech v Evropě zviditelněním a z kvalitnějších charakteristik tohoto odvětví

Jedná se zejména o organizování strukturovaných výměn informací a zkušeností a o podporu akcí, které mají vyvolat zájem orgánů veřejné moci a ekonomických aktérů.

2.2.2 Zkvalitnění družstevních zákonů v členských státech

Tento cíl je naplňován nařízením Rady o statutu evropské družstevní společnosti (SEDS), které Rada přijala v červenci 2003. Jedná se jak o zavedení nařízení do národních legislativ, tak o zdokonalení národních legislativ a o podněty k vypracování „modelových zákonů“. Je třeba zdůraznit, že Komise věnuje velkou pozornost novým členským zemím Evropské unie.

2.2.3 Výraznější zohlednění družstevních společností v cílech Společenství a podíl družstevních společností na naplňování těchto cílů

Týká se zejména zemědělské politiky a rozšíření, rozvoje venkova a regionálního rozvoje a vytváření pracovních příležitostí.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor věnoval problematice společností jednotlivců a sociální ekonomice obecně vždy velkou pozornost⁽⁸⁾. Stejně jako Výbor regionů se domnívá, že je vhodné spravedlivým způsobem rozvíjet a podporovat všechny formy podnikání⁽⁹⁾. Aby měl k dispozici reakce organizací a družstevních společností na sdělení, zorganizoval Výbor 11. října na základě dotazníku veřejné slyšení. Toto slyšení umožnilo konfrontovat návrh Komise s očekáváním a prioritami družstevního sektoru.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV k Sociální ekonomice a jednotnému trhu, zpravodaj: pan J. Olsson, Úř. věstník C 117 ze dne 26. dubna 2000.

⁽⁹⁾ Srov. pozn. 3.

3.2 Výbor přijal sdělení Komise o podpoře družstevních společností v EU příznivě. Provedení tohoto sdělení by mělo zajistit výraznější podporu družstevního podnikání, zejména díky výraznějšímu ocenění a uznání jeho podílu na naplňování cílů Lisabonské strategie.

3.3 Výbor však ve sdělení rovněž zkonstatoval, že velké množství opatření plánovaných za účelem výraznější podpory družstevních společností je formulováno velmi opatrně v tom smyslu, že se v nich často objevují výrazy jako „přezkoumat a analyzovat možnosti“ nebo „věnovat zvláštní pozornost“. Bylo by tedy žádoucí formulovat cíle konkrétněji a stanovit vhodný časový plán jejich naplňování.

3.4 Výbor podobně jako Komise věnuje velkou pozornost novým členským státům a kandidátským zemím. V některých z těchto zemí vedlo provozování družstevní formy podnikání za bývalých režimů k tomu, že družstevní společnosti jsou označovány za nástroj těchto režimů.

3.4.1 Z tohoto důvodu se Výbor domnívá, že je zvlášť potřebné upozornit podnikatele z těchto zemí na potenciál družstevních společností, které umožňují rozvoj podnikatelské činnosti na základě vzájemného sdílení zdrojů, funkcí a podnikatelského rizika, což přispívá k větší životaschopnosti a trvalosti podnikatelských projektů⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Výbor se rovněž domnívá, že je v nových členských státech třeba podporovat nová dynamická hnutí, která též vycházejí z družstevního modelu podnikání, v boji proti vyloučení ze společnosti a v oblasti životního prostředí a dohlížet na to, aby svazové struktury vytvořené některými družstevními společnostmi nebyly narušeny změnami, které mají dopad na tento typ podnikání.

3.5 Výbor chápe přístup Komise, která zdůrazňuje zařazení družstevních společností mezi malé a střední podniky, ale připomíná, že značný počet družstevních společností a uskupení přesahuje limity, kterými EU definuje malé a střední podniky. Z tohoto důvodu Výbor doporučuje neomezovat návrhy sdělení pouze na malé a střední formy podnikání. Týká se to především odkazů na některá opatření EU jako jsou například služby podnikům nebo přístup k financování.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV k Ekonomické rozmanitosti přístupujících zemí a k úloze malých a středních podniků a sociálních podniků, zpravodajové: pan Fusco a pan Glorieux, Úř. věstník C 112 ze dne 30. dubna 2004.

4. Problematika družstevních společností vyžadující hlubší analýzu

4.1 Právní prostředí

4.1.1 Ve sdělení Komise přikládá velký význam družstevnímu právu a zejména jednotlivým národním statutům, kterými se toto právo řídí. Výbor tento přístup podporuje, protože je velmi důležité, aby družstevní společnosti měly pro rozvoj svých aktivit k dispozici co nejkvalitnější právní rámec, a to jak na úrovni jednotlivých států, tak na úrovni EU.

4.1.2 Kromě jiného podléhají družstevní společnosti souboru zákonných předpisů z oblasti práva společnosti (účetní právo, sociální právo, soutěžní právo, daňové právo ...). Vzhledem k tomu, že tyto zákony nezohledňují některá specifika družstevních společností, je zcela oprávněné se domnívat, že i s optimalizovaným družstevním zákonem hrozí, že rozvoj družstevního podnikání bude omezován.

4.1.2.1 Například výchozí návrh účetní normy IAS 32 stanovil, že společenské podíly v družstvech spadají do kategorie závazků a nikoliv vlastního kapitálu, protože může být požadováno jejich vyplacení. Vzhledem k důsledkům tohoto ustanovení pro družstevní společnosti byl uvedený princip předmětem interpretace, která umožňuje udělit výjimku z tohoto pravidla. Udělení výjimky je podmíněno splněním dvou doplňkových podmínek⁽¹¹⁾. Skutečnost, že předpis nebyl revidován, ale byla k němu pouze připojena interpretace pro družstevní společnosti, dává za pravdu tvrzení, že tato forma společnosti je všeobecně vnímána jako výjimka v porovnání s kapitálovými společnostmi. Jak již bylo řečeno (srov. 3-1), Výbor se domnívá, že družstevní společnosti by neměly být považovány za výjimku, ale že je naopak nutné v případě potřeby upravit legislativní rámec tak, aby zohledňoval specifika družstevních společností.

4.1.2.2 V souvislosti s tím Výbor vyzývá Komisi, aby zohlednila a konkrétními opatřeními zajistila soulad mezi družstevním právem na straně jedné a ostatními konstitutivními prvky právního prostředí na straně druhé.

4.1.2.3 Ve této souvislosti rovněž Výbor doporučuje, aby skupiny expertů, které byly Komisí vyzvány k vypracování stanoviska k připravovaným zákonům pro tuto oblast, vždy zohledňovaly podstatné vlastnosti družstevních společností a využili kompetencí a znalostí organizací, které je zastupují⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Podíly mohou být považovány za součást kapitálu v případě, že si emitent ponechá bezvýhradné právo na odmítnutí vyplacení nebo v případě, že národní legislativa nebo statuty společnosti stanoví povinnou minimální výši kapitálu.

⁽¹²⁾ V této souvislosti je zarážející, že ve skupině evropských expertů na právo společností, která je v tomto dokumentu několikrát citována, není žádný odborník na družstevní právo.

4.2 Pravidla hospodářské soutěže, svoboda podnikání a daňové úpravy

4.2.1 **Co se týče soutěžního práva**, Výbor zdůrazňuje, že podobně jako jiné formy společností podléhají i družstevní společnosti článkům 81, 82 a 86 až 88 Smlouvy o ES. Nicméně se domnívá, že formulace odstavce sdělení, který odkazuje na článek 81 Smlouvy o dohodách není jednoznačná. Komise zde zdůrazňuje, že „*přestože družstevní organizace není vždy nutně v rozporu s článkem 81 Smlouvy o ES, postupy nebo pravidla přijatá později by mohly být považována za překážku pro hospodářskou soutěž*“⁽¹³⁾. Komise proto doporučuje zajistit kvalitnější informovanost jednotlivých družstevních sektorů o pravidlech hospodářské soutěže.

4.2.1.1 Na základě veřejného slyšení zástupců družstevních sektorů dne 11. října 2004 se Výbor domnívá, že problém nespočívá v neznalosti pravidel hospodářské soutěže, ale spíše ve skutečnosti, že tato pravidla vždy nezohledňují specifika družstevních společností. Výbor proto Komisi vyzval k tomu, aby se zaměřila na oddělení, která se zabývají politikou hospodářské soutěže za účelem jejich kvalitnější informovanosti o různých formách organizace družstevních společností.

4.2.1.2 Výbor zdůrazňuje, že přítomnost rozmanitých forem podnikání na trhu je jedním z klíčových prvků zdravého konkurenčního prostředí a domnívá se, že takový přístup by mohl zamezit jakékoliv formě diskriminace družstevních společností založené na způsobu jejich organizace.

4.2.2 Výbor dále upozorňuje, že v některých zemích je v určitých odvětvích zakázána družstevní forma podnikání⁽¹⁴⁾. To je jasná překážka pro **svobodu podnikání**. Situace je tím politováníhodnější, že nařízení o statutu evropské družstevní společnosti tento zákaz potvrzuje.⁽¹⁵⁾ Výbor v této souvislosti vyzývá Komisi, aby provedla analýzu rozsahu a dopadu těchto zákazů.

4.2.3 Co se týče **daňového ošetření** družstevních společností, zastává Výbor zásadu, podle které musí být výhody poskytované určitému typu společnosti úměrné právním omezením nebo přidané hodnotě společnosti⁽¹⁶⁾. V této souvislosti navrhl Výbor Komisi, aby vyzvala členské státy k analýze možnosti poskytování daňových pobídek družstevním společnostem na základě jejich společenské užitečnosti a v závislosti na jejich podílu na regionálním rozvoji. Poskytnutí těchto pobídek je podmíněno respektováním přísných kontrol. Předmětem kontrol je dodržování družstevních principů a hodnot⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Poslední odstavec oddílu 3-2-7 sdělení.

⁽¹⁴⁾ Například v Německu není možné založit družstevní společnost v oboru výdeje farmaceutických výrobků.

⁽¹⁵⁾ Článek 8-2: „Pokud národní legislativa obsahuje specifická pravidla a/nebo omezení, která se vztahují na činnost evropské družstevní společnosti (EDS) (...), vztahuje se tato legislativa v plném znění i na EDS“.

⁽¹⁶⁾ Sdělení § 3-2-6.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko Výboru regionů srov. pozn. 3.

4.3 Společenská odpovědnost podniků a řízení podniků

4.3.1 Společenská odpovědnost podniků (SOP)

4.3.1.1 Globalizace ekonomiky zvyšuje nároky na výnosnost firem, někdy na úkor ostatních společenských aspektů. SOP, tj. „*dobrovolné integrování sociálních a ekologických hledisek do obchodní činnosti a vztahů s příjemci*“⁽¹⁸⁾, není pro družstevní společnosti neznámým pojmem. Skutečnost, že současně slučují ekonomické a sociální cíle a že jejich fungování je založeno na jednotlivci a na principech vnitřní demokracie, jasně naznačuje, že tyto společnosti již svou podstatou integrují principy SOP a věnují se této tématice⁽¹⁹⁾.

4.3.1.2 Výbor s politováním konstatuje, že toto hledisko není ve sdělení zmíněno, a doporučuje, aby byla v této souvislosti přijata zvláštní opatření za účelem aplikace zkušeností družstevních společností v této oblasti⁽²⁰⁾.

4.3.2 Řízení podniků

4.3.2.1 Výbor se již několik let zajímá o problematiku řízení podniku⁽²¹⁾. Je však nutné zkonstatovat, že většina úvah v této oblasti jen zřídka odkazuje na družstevní společnosti. Je to svým způsobem paradoxní, protože četné zákonné předpisy upravující samotnou organizaci družstevních společností přiměly družstevní společnosti k tomu, aby zavedly do praxe specifické modely řízení⁽²²⁾. Služby družstevních auditorských asociací mohou také zásadním způsobem přispět k úspěchu družstevních činností; tyto asociace fungují v mnoha členských státech, z nichž některé mají neporušenou tradici družstevních společností po dobu delší než 100 let. Proto je důležité, aby směrnice Evropského společenství o povinných auditech uznala a zahrnula tuto instituci družstevního práva.

⁽¹⁸⁾ Zelená kniha: „Prosadit evropský rámec pro sociální odpovědnost podniků“ KOM(2001) 366 v konečném znění.

⁽¹⁹⁾ Organizování sítí spravedlivého obchodu, provádění bilancí společností, vytvoření evropského uskupení pro bilancí společností, ...

⁽²⁰⁾ Stanovisko ESHV k Zelené knize: „Prosadit evropský rámec pro sociální odpovědnost podniků“, CESE 355/2002, zpravodajové: pan Hornung-Draus, pan Engelen-Keffer, pan Hoffelt, Úř. věstník C 125 ze dne 27. května 2002.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Modernizace práva společností a posílení vedení společností v EU – plán postupu, zpravodaj: pan G. Ravoet, CESE 1592/2003, Úř. věstník C 80 ze dne 30. března 2004.

⁽²²⁾ Příkladem je struktura a organizace družstevních auditorských společností v některých zemích EU, například v Německu.

4.3.2.2 Výbor se v této souvislosti domnívá, že by bylo užitečné integrovat tyto zkušenosti do debaty o řízení podniků tak, aby se tato diskuse obohatila o poznatky a doporučení, které lze aplikovat na různé formy podnikání.

4.4 Uskupení družstevních společností

4.4.1 Výbor rovněž Komisi upozorňuje na existenci uskupení, která sdružují družstevní společnosti. Jedná se o podnikatelské koncepty, které jednoznačně upřednostňují strategii partnerství a spolupráce mezi družstevními společnostmi spíše než strategii slučování a akvizicí. Díky tomu mohou tyto firmy čelit výzvám globalizace a v souvislosti s tím i zvyšujícím se nárokům na konkurenceschopnost a zároveň zachovat a proklamovat identitu družstevních společností.

4.4.2 Výbor považuje za vhodné podporovat při dodržování pravidel hospodářské soutěže rozvoj takových uskupení, která družstevním společností umožní vyvinout společnou značku nebo řadu zboží a služeb, a přispějí tak ke stabilizaci postavení družstevních společností a to jak v nadnárodním, tak ve světovém měřítku. Výbor dále navrhuje, aby byl tento rozměr ve sdělení výrazněji zohledněn.

5. Připomínky a doporučení k navrhovaným opatřením

5.1 Vnímání a podpora metod družstevních společností (Opatření 1-2)

5.1.1 Výbor podporuje Komisi v uskutečňování opatření, která povedou k lepšímu pochopení a zohlednění specifických vlastností družstevních společností. Špatná znalost těchto specifík je totiž hlavním důvodem nedostatečného využití potenciálu družstevních společností. V souvislosti s tím se Výbor domnívá, že je třeba více podporovat určování, ověřování a šíření dobrých zkušeností z této oblasti podnikání.

5.1.2 Konkrétně navrhuje, aby Komise oficiálně uznala doporučení Mezinárodní organizace práce (WLO) č. 193, které představuje první evropský konsensus v oblasti norem a podpory družstevních společností, protože bylo přijato 25 členskými státy EU. Výbor rovněž doporučuje připravit a provést konkrétní opatření jako je například informační kampaň o specifických vlastnostech a podnikatelském aspektu družstevních společností, která by byla podpořena různými videoprojekcemi, webovými stránkami Generálního ředitelství pro podnikání atd. Tato kampaň by byla směřována na partnery z ekonomické a sociální sféry a na národní úřady veřejné správy.

5.1.3 Dále Výbor doporučuje, aby tato kampaň na podporu družstevních společností byla rozvíjena rovněž v rámci všech Generálních ředitelství (GR) Komise. V této souvislosti je třeba věnovat zvláštní pozornost oddělením, které organizují iniciativy, jež se přímo vztahují na společenská a podnikatelská hlediska družstevních společností (GR pro vnitřní trh, GR pro zaměstnanost a sociální věci, GR pro hospodářskou soutěž, GR pro zdraví a ochranu spotřebitelů, ...).

5.2 Statistické údaje (Opatření 3)

5.2.1 Výbor podporuje Komisi v její snaze zkvalitnit statistické údaje o družstevních společnostech. Ve většině členských států EU jsou tyto údaje, pokud existují, jen velmi zřídka pravidelně aktualizovány. Kromě toho jsou jen vzácně stanoveny jednotné postupy pro sběr údajů, což představuje zásadní překážku v dalším rozvoji a zkvalitnění informovanosti o družstevních společnostech.

5.2.2 Komise proto plánuje využití technologie satelitních účtů. Rámec aplikace této technologie, který není v případě družstevních společností dosud definován, byl až dosud testován na organizacích, které nespádají do oblasti obchodních společností, a na neziskových organizacích⁽²³⁾. Proto Výbor trvá na tom, aby případné schválené postupy a prostředky nepotlačovaly ekonomický a obchodní rozměr družstevních společností. Je třeba poznamenat, že veřejné slyšení doplněné dotazníkem odhalilo, že tyto obavy sdílejí rovněž družstevní organizace.

5.2.3 V zájmu co nejrychlejšího uspokojení poptávky po údajích o družstevních společnostech Výbor doporučuje ihned, jakmile to bude možné, zajistit spolupráci mezi úřadem Eurostat a národními úřady pověřenými shromažďováním statistických údajů o podnicích tak, aby bylo možné rozřadit údaje o společnostech v závislosti na jejich právním statutu.

5.3 Vzdělávání a podnikání (Opatření 4)

5.3.1 Výbor se domnívá, že je důležité, aby programy zaměřené na výchovu, vzdělávání, podporu podnikání a průběžné vzdělávání⁽²⁴⁾ zohledňovaly družstevní specifika. Výbor připomíná, že tato tematika je rovněž analyzována v doporučení Mezinárodní organizace práce (WLO) č. 193 a s potěšením konstatuje, že i Výbor regionů tento bod zmiňuje ve svém stanovisku⁽²⁵⁾. Výbor tedy Komisi podporuje ve snaze šířit a zprostředkovávat stávající zkušenosti.

⁽²³⁾ Srov. seminář Komise ze dne 23. dubna 2004 o vývoji metod použití satelitních účtů v sociální ekonomice.

⁽²⁴⁾ Například programy Leonardo, Socrates, Erasmus.

⁽²⁵⁾ Srov. pozn. 3.

5.3.2 Výbor dále doporučuje provést analýzu aktuálního stavu, co se týče zařazení družstevního podnikání do vzdělávacích programů na školách a univerzitách. Díky této analýze a vypracování a distribuci speciálních pedagogických materiálů by Komise mohla naplnit dva cíle: šíření existujících zkušeností na straně jedné a zařazení družstevního podnikání do vzdělávacích programů na straně druhé.

5.4 Služby na podporu firem (Opatření 5)

5.4.1 Výbor a Komise sdílejí společné přání vyzvat tradiční organizace zaměřené na podporu podnikání, aby se výrazněji zabývaly družstevními formami podnikání, a současně připomínají, že již existují speciální organizace poskytující tento typ služeb. Těmto organizacím by mělo být umožněno, na základě opatření provedených Komisí, více rozvinout a rozšířit svou nabídku služeb.

5.4.2 V této souvislosti Výbor připomněl, že nový víceletý program pro podniky a podnikání 2006-2010⁽²⁶⁾ neobsahuje žádnou vůdčí osu nebo specifickou linii zaměřenou na družstevní společnosti. Dále upozorňuje, že akční plán na podporu podnikání⁽²⁷⁾ neobsahuje téměř žádnou zmínku o družstevních společnostech. Výjimkou je pojetí z hlediska „sociální ekonomiky“, které je však v dokumentu formulováno velmi nejasně.

5.5 Přístup k financování (Akce 6)

5.5.1 Výbor vyzývá Komisi, aby urychleně provedla plánovanou analýzu možnosti zařadit specifický odkaz na družstevní společnosti do nástrojů Evropského investičního fondu. V této souvislosti byl však Výbor informován o tom, že tento odkaz byl v nedávné době zamítnut z důvodu rovného zacházení s jednotlivými právními formami společností. Výbor proto Komisi vyzval, aby upřesnila, jaká konkrétní nová opatření by mohla uskutečnit v oblasti financování, protože jiné opatření, konkrétně dohled na to, aby mohly být družstevní společnosti zařazeny do jiných programů EU, na současné situaci nic nemění. Dále by Výbor přivítal, kdyby Evropský investiční fond z finančních pomoci určené malým a středním podnikům vyčlenil větší část družstevním společnostem, které ve finanční oblasti nedisponují významnými zárukami.

5.5.2 V této souvislosti Výbor rovněž upozorňuje Komisi na skutečnost, že nová dohoda o vlastních kapitálech, tzv. Basilejská dohoda II, nutí bankovní ústavy, aby při financování firem více zohledňovaly jejich rizikový profil, zejména

v závislosti na jejich platební způsobilosti a způsobu řízení. Pro některé družstevní společnosti to může znamenat znesnadnění (a zdražení) přístupu k úvěrovému financování⁽²⁸⁾.

5.5.3 Vzhledem ke specifické povaze kapitálu (podíly nejsou kótované na burze, vyplácení podílů v jejich nominální hodnotě apod.) mají družstevní společnosti někdy problémy získat finanční prostředky na svůj rozvoj. Výbor v této souvislosti podporuje Komisi, která vyzývá členské státy se specifickou družstevní legislativou, aby v rámci této legislativy umožnili družstevním společnostem vydávat obchodovatelné podíly pro investory, kteří nejsou členy, za podmínky, že účast těchto investorů neohrozí družstevní identitu společnosti a členům družstva zůstane možnost kontroly⁽²⁹⁾.

5.6 Přínos družstevních společností v některých specifických oblastech podnikové politiky (Opatření 7)

5.6.1 Výbor sdílí názor Komise, která se domnívá, že družstevní společnost je díky svému modelu řízení zvláště vhodná pro případy, kdy podnik převezmou zaměstnanci. Výbor navrhuje, aby tomuto modelu byla věnována větší pozornost v programech a opatřeních, které Komise v této oblasti zamýšlí uskutečnit.

5.6.2 Komise navrhuje provést studii o družstevních společnostech, jejichž hlavním cílem je zohlednit sociální potřeby. Tato studie může upozornit na přínos družstevních společností při plnění těchto cílů. Výbor přesto doporučuje, aby studie zdůraznila specifické vlastnosti sociálních družstev ve srovnání se „sociálními podniky“⁽³⁰⁾.

5.7 Soudržnost a zkvalitnění národních legislativ, vypracování modelových zákonů a evropské družstevní společnosti (Opatření 8, 9, 10, 11)

5.7.1 Výbor připomíná, že právní prostředí, ve kterém družstevní společnosti podnikají, je stejně důležité jako organizační modely, které tyto společnosti používají při plnění svých cílů, a zároveň souhlasí s prioritou, kterou Komise uděluje právnímu statutu družstevních společností jak na evropské, tak na národní úrovni.

⁽²⁶⁾ Program EU na podporu podnikání a konkurenceschopnosti podniků (2006-2011).

⁽²⁷⁾ Sdělení Komise „Akční plán: evropská agenda politiky podnikání“, KOM(2004) 70 v konečném znění, srov. stanovisko EHSV 1198/2004 ze dne 15. září 2004, zpravodaj: pan B. Butters.

⁽²⁸⁾ Stanovisko EHSV „Adaptabilita malých a středních podniků a sociálních podniků na změny způsobené dynamikou ekonomického vývoje“, Úř. věst. C 120, 20.5.2005, zpravodaj: pan L. Fusco.

⁽²⁹⁾ § 3-2-4 Sdělení.

⁽³⁰⁾ Označením „sociální podniky“ odkazuje Komise na skutečnost, že některé členské státy stanovily specifické právní formy pro označení společností, jejichž hlavním předmětem činnosti je naplňování sociálních cílů.

5.7.2 Výbor schvaluje organizování setkání s národními úřady, jejichž cílem je projednat provádění nařízení o evropské družstevní společnosti a směrnice, která s ním souvisí. Výbor dále doporučuje pravidelné sledování přípravných prací. Pro srovnání je třeba uvést, že statut evropské společnosti, který nedávno vstoupil v platnost, byl integrován do národní legislativy pouze v šesti členských zemích.

5.7.3 Co se týče vypracování modelových zákonů, Výbor by chtěl zdůraznit dvojznačnost formulace tohoto odstavce. Komise totiž nedoporučuje harmonizaci práva družstevních společností, ale zároveň vyzdvihuje závěry prací skupin evropských expertů na právo společností, kteří naopak souhlasí s harmonizací statutů družstevních společností.

5.7.4 Výbor si je vědom, že četné články nařízení o evropské družstevní společnosti odkazují na národní legislativu. Vzhledem k tomu, že pět let poté, co nařízení vstoupilo v platnost, bude provádění nařízení o evropské družstevní společnosti předmětem zprávy, se Výbor domnívá, že v případě, kdy je třeba vypracovat modelové zákony za účelem harmonizace družstevních zákonů a/nebo navrhnout přijetí společných předpisů na evropské úrovni, je nezbytně nutné, aby při těchto diskusích a pracích již od počátku asistovaly profesní organizace zastupující družstevní společnosti.

5.7.5 V této souvislosti Výbor považuje za vhodné zdůraznit, že na základě veřejného slyšení bylo zjištěno, že značný počet družstevních organizací je spíše pro konsolidaci a posílení současných národních družstevních legislativ než pro jejich přepracování za účelem harmonizace⁽³¹⁾. Podle těchto společností by takový přístup zajistil lepší reakci na problém přeměny některých družstevních společností (tzv. demutualizace)⁽³²⁾.

5.7.6 Z tohoto hlediska Výbor Komisi rovněž navrhuje provést srovnávací studii o dopadu a rozsahu integrování zákonných ustanovení, které až dosud byly vlastní kapitálovým společenstvem, do některých národních družstevních legislativ⁽³³⁾.

5.8 Cíle Společenství (Opatření 12)

5.8.1 Výbor podporuje záměr Komise vyzdvihnout přínos družstevních společností k naplňování cílů Společenství

prostřednictvím programů Společenství. Klade si však otázku, jak toho dosáhnout, protože v současnosti nejsou pro tento účel vyčleněny žádné rozpočty.

5.8.2 Ve sdělení je věnována zvláštní pozornost oblasti „zemědělské politiky v kontextu rozšíření“, která je předmětem opatření. Výbor tento aspekt podporuje, ale zároveň se domnívá, že je třeba naplnit konkrétními činy i odkazy k jiným zmiňovaným oblastem jako je například rozvoj venkova, regionální rozvoj a vytváření pracovních příležitostí.

5.8.3 Při definování opatření na podporu a rozvoj Výbor v zásadě považuje za vhodnější přijmout koncept centra rozvoje družstevního podnikání. To umožní rozšíření družstevní formy podnikání ze specifické oblasti i do dalších oborů činnosti.

6. Závěry

6.1 Výbor s potěšením přijal zveřejnění tohoto sdělení o podpoře družstevních společností v Evropě. Sdělení navazuje na přijetí nařízení o statutu evropské družstevní společnosti a dokazuje tak zájem Komise o družstevní společnosti s důrazem na ekonomická a sociální hlediska tohoto typu podniku a rovněž na potenciál těchto podniků pro naplňování cílů Lisabonské strategie.

6.2 Výbor zejména klade důraz na prioritu, která byla udělena podpoře družstevní formy podnikání. Nedostatečná znalost této formy podnikání je totiž hlavní překážkou rozvoje družstevních společností v Evropě.

6.3 Ačkoli Výbor souhlasí s hlavními liniemi tohoto sdělení, domnívá se, že by bylo žádoucí převést některá opatření v konkrétní činy na základě předem stanoveného časového plánu. Proto Výbor doporučuje, aby byl proces kontroly plánovaných opatření zaveden co nejdříve a nečekalo se na vyhodnocení po roce 2008, jak navrhuje Komise. V rámci tohoto procesu je třeba úzce spolupracovat s profesními družstevními organizacemi a to jak v národním, tak v evropském měřítku.

V Bruselu dne 9. března 2005.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ Některé národní družstevní společnosti jsou dokonce proti.

⁽³²⁾ O demutualizaci hovoříme v případě, že družstevní společnost přestává být podnikem ve společném vlastnictví členů a přechází do vlastnictví externích investorů. To se konkrétně projevuje přeměnou družstevní společnosti na kapitálovou společnost.

⁽³³⁾ Př.: Itálie nedávno schválila zákon, který umožňuje družstevním společenstvem vydávat dluhopisy.